

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ

(Κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς τῶν φοικιαστικῶν ἀγγελμάτων ἀπὸ τὴν Σικελίαν καὶ τὴν Καλαβρίαν προσφέρομεν τοὺς ἀναγνώστας μας ὡς ἀρεκτὰ ἐπὶκαιρον τὴν ἀριστογραφικὴν αὐτὴν περιγραφὴν ἀπὸ τὰς Légendes Napolitaines τῆς γνωστῆς Ἰταλίδος συγγραφέως.)

Ὅλα τὰ παραμύθια τῆς Ναπολιτάνικης ζωῆς καὶ ὅλες οἱ ἱστορίες οἱ φανταστικῆς, πὺν λέμε καὶ πὺν ξαναλέμε, εἶν' ὅλες τοῦ παλαιοῦ καιροῦ, πὺν πέρασε καὶ πάει. Πεθαμένους τώρα, κάποτε εἶχαν ζήσει κάποτε ἦσαν δράματα τρομακτικὰ καὶ τώρα κατάντησαν λόγια σὺν ἀνεμο.

Κι ἂν ἀπ' ὅλες αὐτὲς τὲς ἱστορίες συντυχαίνει κανεὶς καμμιά φορὰ πότε μιὰ εἰκόνα, πότε ἓνα ἄγαλμα, πότε μιὰ ἐκκλησιά, ἢ ἓναν τάφο, ἢ ἓνα δάσος, εἴτε καὶ ἓνα ὄνομα μονάχο — τὸ κάθε τι καὶ τότε ἀκόμα τὰ περασμένα μᾶς θυμίζει.

Καὶ χαμογελοῦμε μονάχα μὲ κάποιον οἶκτο γιὰ τὲς σειρήνες ἐκεῖνες, γιὰ τοὺς ἱππότες, γιὰ τὲς ἀρχόντισσες, γιὰ τοὺς καλόγερους, γιὰ τοὺς ἀστούς καὶ τοὺς χλωμιασμένους ποιητάς. Γιάτι πᾶς πέθαναν αὐτοί.

Ἐνῶ ἡ Νεάπολις, ἡ γαλανὴ τῆς θάλασσης, τὰ χαριτωμένα τῆς βουναλάκια τὰ μυριάνθιστα, εἶνε γεμάτα ἀπὸ ζωὴ — αἰώνια ζωὴ, σὺν τὸν ἥλιον, τὴν ὁμορφίαν, τὰ νῆα....

Ναί, τὸ ξέρω.

Καὶ γι' αὐτὸ θέλω νὰ σᾶς διηγηθῶ σήμερον ἓναν ἀπὸ τοὺς μελλοντικούς ἐκείνους θρύλους πὺν ἡ προφητικὴ τῶν λάμυρις σβύνει κάθε σαρκαστικὸ χαμόγελο περασμένων μεγαλείων, σκορπάει ἀνατριχίλες στὴ γαλατεία σάρκα — καὶ κάνει νὰ σπαραχθῇ ἀπὸ φόβο κάθε ἀπαλὴ ψυχὴ.

Σήμερον ἡ πόλις εἶνε ὁμορφὴ, μονάχα ἐπειδὴ ὁ Θεὸς τὸ θέλει. Γιατὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν σκοτίζονται καὶ πολὺ γιὰ τὰ στολίδια τῆς. Εἶνε γεμάτη ἀπὸ λουλούδια, μὰ εἶνε φτωχὴ. Χαμογελάει, μὰ τὸ κόκκινόν τῆς φόρεμα εἶνε σχισμένο καὶ φαίνονται οἱ ὁμορφοὶ τῆς ὄμοιοι. Εἶνε χαρούμενη, μὰ οἱ δρόμοι τῆς εἶνε ἀκάθαρτοι. Χορεύει καὶ τραγουδᾷ στὰ μυρωμένα τῆς ἀκρογιάλια, μὰ τὰ καρᾶβια μὲ τὰ πλευρὰ τὰ φουσκωμένα, γεμάτα ἀπ' ἀκριβὸ φορτίον δὲν ἔφτασαν

ἀκόμα στὸ λιμάνι τῆς. Ὁ κάθε λόφος γύρω τῆς γεμάτος ἀπὸ βίλλες εἶνε, μὰ ὁ σταχτογάλαζος καπνὸς τῶν πλατιῶν ἐργοστασίων δὲν ἀνεβαίνει ἀκόμα σὺν οὐρανόν, σὺν θυμίαμα.

Μὰ, ἀδιάφορο! Ἡ ἐδλογημένη αὐτὴ μέρα θάρρη, καὶ τότε ὁ τόπος ὅλος θὰ γίνῃ ἱερός.

Φαντάσου λοιπόν, ὦ ἀγαπημένη ποιητικὴ ψυχὴ, τὴν ἐδτυχημένην ἐκείνην ἔνωσι τῆς Τέχνης καὶ τῆς Φύσης, φαντάσου τὴν οὐράνιαν ἁρμονίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ἔργου του, φαντάσου τὴν πόλιν πὺν θὰ εἶνε ὁμορφὴ καὶ καλὴ, δλόασπρη σὺν ἥλιον, χωρὶς καμμιά μαυρίλα, δίχως κουρέλι οὔτε ἓνα....

Ὁ μακροσμένο μέλλον, ὦ ἐξαίσια μέρα, πὺν θὰ ξίξῃ νὰ σὲ σταματήσει κανεὶς σὺν διάβα σου...

Μὰ ἡ θεία πόλις πὺν ἀγαπῶμε, πρέπει νὰ χαθῇ.

Τὴν νομίζομεν ἀθάνατην, μ' αὐτὴ εἶνε προωρισμένη σὺν θάνατον. Τὴν νομίζομεν αἰώνια, μὰ ἡ ζωὴ τῆς εἶνε πολὺ κορτή. Πρέπει ν' ἀποθάνῃ, καὶ θ' ἀποθάνῃ....

Καὶ θὰ λέμε σὺν σκεπτικόν καὶ μελαγχολικόν περιηγητή:

— Ἐκεῖ, μιὰ φορὰ, ἦσαν ἡ Νεάπολις!

Ὅλα μποροῦμε νὰ τῆς τὰ δώσουμε: καὶ τὴ δουλειά, πὺν ἐξευγενίζει, καὶ τὸ ἐμπόριον πὺν πλουτίζει, καὶ τὸ νερό πὺν ποτίζει, καὶ τὸν ἥλιον πὺν δυναμώνει — μὰ δὲν θὰ μπορέσουμε ποτὲ νὰ σταματήσωμεν τὸ τέλος τῆς τὸ μοιραῖον.

Καὶ θὰ γίνῃ μιὰ νεράιδα χαμογελοῦσα, δλόδροση, ἡλιόξανθη, γεμάτη νιότη, καὶ θὰ σπαραχθῇ ἀπὸ ζωὴ — μὰ τὰ χρόνια τῆς θὲ νᾶνε λίγα. Ὁ προφητικὸς θρύλος τὸ λέγει — ἓνας θρύλος πὺν κυλάει ἀπὸ στόμα σὲ στόμα, πὺν ἀντηχάει σὺν δρόμους, πὺν περνάει ἀπὸ κάθε σπιτί καὶ φθάνει ἔως τὰ ἀριστοκρατικὰ σαλόνια.

Βλέπεις ἐκεῖνον τὸ βουνόν, πὺν στὰ πόδια του ξαπλώνονται τὰ ὁμορφα ἐκεῖνα χωριοντάκια ἔως τὰκρογιάλια, τὸ βουνὸ πὺν τὸ σκεπάζουν ὅλο ἀμπέλια; Βλέπεις ἐκεῖνον τὸ βουνὸ πὺν εἶνε χαραγμένο μὲ μαῦρες πένθιμες ρῆγες;

Αὐτὸ θὰ καταστρέψῃ τὴ Νεάπολι. Ἐτσι τοῦ-
λάχιστον λέγει ὁ προφητικὸς θρῦλος.

Ἡ ρευστὴ φωτιά καίει, βράζει καὶ ἀφρίζει μέσα
στὰ σπλάχνα τοῦ βουνοῦ καὶ ὀλοένα συμμαζεύνε-
ται γιὰ τὴν ἀπαίσια ἡμέρα. Ἀπ' ἔξω, ἓνα μικρὸ σύν-
νεφο ἀπὸ ἄσπρο καπνὸ θυμίζει τὸ ἄσωστο πυρό-
βρασμα τῶν ἐγκάτων. Καὶ ἄλλοτε στὰ περασμένα
χρόνια οἱ δῖφοι καὶ τὰ τέθριππα ἔτρεχαν μέσα
στοὺς δρόμους τῆς Πομπηίας· τὰ ὁμορφα παιδάκια
μὲ τοὺς ὀλόλευκους χιτῶνας καὶ τὰ γλυκὰ κορίτσια
μὲ τὶς ἀπλοϊκὰς τῶν φορεσιῶν ἀγαποῦσαν τὴ
ρόδινη λάμπι τοῦ ἡλιου· οἱ ξελογιάστρες ἑταῖρες
ντύνονταν μὲ ροῦχα ἀπὸ βύσσον καὶ ἐμυρώνον-
ταν μὲ νάρδον· οἱ νέοι καὶ οἱ γέροι ἐπήγαιναν
στὴν Ἀγορά, στὰ Λουτρά, στὰ Θέατρα· στε-
φάνια ἀπὸ μυριστικὰ τριαντάφυλλα ἦταν κρε-
μασμένα στὶς πόρτες τῶν σπιτιῶν· καὶ ὅμως
τὸ βουνὸ ἠθέλησε νὰ χαθῇ ἡ Πομπηία ἡ Ὁ-
μορφη—καὶ ὅταν τὸ βουνὸ τὸ θελήσῃ, καὶ ἡ
Νεάπολις θὰ πεθάνῃ....

Καὶ τὸ βουνὸ αὐτό, πὺν τὸ βλέπουμε μὲ θαν-
μασμό, σχεδὸν μὲ εὐχαρίστησι, γιατί ἔχει καὶ αὐτὸ
ἓνα τόσο μεγάλο μέρος στὴν ὁμορφιά τῆς ναπο-
λιτάνικης φύσης γύρω, τὸ βουνὸ αὐτὸ θὰ γίνῃ
ὁ δῆμός μας.

Καὶ δὲν θὰ μάθῃ ποτὲ κανεὶς μίτε τὴν ὥρα,
μίτε τὴν ἡμέρα.

Μέσα στὴν πόλιν ὁ καθένας ὅπως πάντα θὰ
πηγαίνει στὴν τακτικὴ του δουλειά, θὰ τρέχῃ
στὰς διασκεδάσεις, θὰ κλαίῃ καὶ θάγαπᾷ καὶ
θὰ μισῇ καὶ θάπολαίῃ—θὰ ζῇ μὲ μιὰ λέξη,
ὅπως πάντα. Στὸν ξάστερο οὐρανὸ τὰ στέγρια θὰ
λάμπουν πάντα· καὶ μὲ τὸν γαλήνιο ἀέρα τὰ
ἴδια συννεφάκια θ' ἀνεμίζουν πάντα. Κι ὕστερα
μέσ' τὸν κρατῆρα ποῦ χάσκει θὰ φανῇ μιὰ κόκ-
κινη βοῦλα, σὰν μιὰ πελώρια λαμπάδα ἀναμμένη
ἐκεῖ πάνω, σὰν ἓνα κάρβουνο φλογισμένο. Καὶ
οἱ Ναπολιτάνοι θὰ σηκώσουν τὸν ὄμο τους καὶ
θὰ μουρμουρίζουν:

— Τὰ ἴδια, τὰ συνειδισμένα!

Καὶ ἡ ἐκρηξίς θ' ἀρχίξῃ σιγά, πάρα πολὺ
σιγά. Οἱ ἐπιστήμονες τοῦ καιροῦ ἐκείνου θὰ
ἐξετάσουν τὰ φαινόμενα καὶ θὰ ἀναγγείλουν τὸ
τέλος ποῦ θὰ πλησιάξῃ. Καὶ ἡ ἐκρηξίς θὰ μεγα-
λῶνῃ πάντα, ἀπαιστω. Ἐνα ὑπόγειο κατακύ-
λισμα θ' ἀρχίσῃ νὰ τραντάξῃ τὰ τζάμια τῶν σπι-
τιῶν. Τρεῖς ποτάμια λάβας φλογισμένης θὰ χυθοῦν

ζεστὰ στὰ πλευρὰ τοῦ βουνοῦ. Ὁ ἀγριεμένος οὐ-
ρανὸς θὰ πάρῃ τὸ χρῶμα τῆς πορφύρας, τὰ βάθη
τῆς θάλασσας θὰ κοκκινίσουν καὶ οἱ ξένοι θ' ἀρ-
θρὸν νὰ θαυμάσουν τὸ ἐξαίσιο θέαμα, ἐνῶ οἱ
Ναπολιτάνοι θὰ τρέχουν ὀλόγυρα, στὰ ὑψώματα,
στὰ περὶχωρα, παντοῦ.

Μὰ ὅσοι κάθονται στὰ χωριά, κάτω ἀπὸ τὸ
φλογισμένο βουνὸ θ' ἀρχίσουν νὰ φεύγουν καὶ
θ' ἀρθρὸν στὴν πόλιν καὶ ἐκεῖ ὅλοι θὰ τοὺς δε-
χθοῦν μὲ ἀνοικτὰ χέρια—καὶ ἡ λάβα ὀλοένα
θὰ ξεχύνεται. Κι ἄλλα στόματα θ' ἀνοίξουν καὶ
τὸ φλογισμένο ποτάμι θὰ φθάσῃ ἕως τὴ
Résina....

Μὰ οἱ Ναπολιτάνοι δὲν φοβοῦνται τίποτα. Ὁ
Βεζούβιος εἶνε φίλος των καὶ θέλει νὰ παίξῃ.
Εἶνε καὶ γερογκρινιάρης, μὰ σωπαίνει γλήγορα...

Ἐπειτα εἶνε καὶ ὁ καλὸς μας ὁ Ἰανουά-
ριος, πὺν μὲ μιὰ χειρονομία ὑπέροχη διατάσσει
τὴ λάβα νὰ σταματήσῃ. Καὶ ὁ ἐπίσκοπος τῆς
Νεαπόλεως ἀρχίζει τὶς λειτανίες στοὺς δρόμους,
καὶ μὲς· τὶς ἐκκλησιὰς οἱ προσευχὰς δὲν παύουν.

Ἄλλ' ἄξαφνα, ἓνα πρωτὶ, ὁ ἡλῖος δὲν φαί-
νεται, ἓνα πυκνὸ σταχτὶ σύννεφο σκεπάζει τὸν
οὐρανὸ καὶ ἀρχίζει νὰ ψυχάλῃ σιγά. Καὶ
οἱ Ναπολιτάνοι χαμογελοῦν ἀκόμα καὶ πηγαίνουν
στὲς δουλιές των μὲ τὴν παράξενη αὐτὴ βροχή.

Μὰ τὴν ἄλλην μέρα ὁ κρότος δυναμώνει καὶ
σὲ κανονικὰ διαστήματα τρομακτικὸ τρᾶνταγμα
τραντάζει τὸ βουνὸ, πὺν στὰ πλευρὰ του χά-
σκουν τὰ πύρινα στόματα· τὰ ρεύματα τῆς λάβας
ἐνώνονται, ἀνακατώνονται, λυνώνουν, γίνονται
ἓνα ποτάμι μεγάλο πὺν κυλᾷ κατὰ τὴ Νεά-
πολι τὰ πυχτὰ καὶ πυρωμένα του κύματα
μιὰ ἀσφικτικὴ μυρουδιά θειαφιοῦ μολύνει τὸν
ἀέρα γύρω, καὶ βρέχει σιγά ἀναμμένη καὶ
βαρειά, καὶ βρέχει νερὸ ποῦ βράζει, καὶ βρέχει
πέτρες, καὶ τὸ θάνατο στὴν πόλιν ἀπάνω βρέχει.

Καὶ μὲ τὰς ἀγωνιώδεις κραυγὰς τῶν ἀπλη-
πισμένων, μὲ τὴ βοή τῶν σπιτιῶν ποῦ θρυμ-
ματίζονται, μὲ τὴ φρίκη τοῦ σεισμοῦ, μὲ τὴν
ἀφρισμένη τρικυμία ποῦ ξεσπᾷ στὴ θάλασσα,
μὲ τὶς αἱματένιες λάμπεις ποῦ ξεπετᾶν στὸν
οὐρανὸ, μὲ τὸ πανδαιμόνιο ὅλης τῆς φύσης
γύρω, ἡ λάβα θριαμβευτικὴ καὶ νικητρία μπαί-
νει μέσα στὴ Νεάπολι,—καὶ ἡ Νεάπολις ξεψυ-
χάει μέσα σὲ οὐρανόφταστες φλόγες.

ΧΑΡΗΣ ΝΟΣΤΑΛΓΟΣ.